

Коли пишеться **Ь** (м'який знак)

1. **Ь** пишеться:

а) після м'яких **д, т, з, с, дз, ц, л, н** у кінці слова та складу: *вісь, тедзь, кінь, мідь, наморозь, палець, суть, швець; близько, восьмий, ганьба, Грицько, дядько, кільце, молотьба;*

б) після м'яких приголосних у середині складу перед **о**: *дьоготь, дзьоб, льон, сьомий, трьох, тьохкати.*

в) у словах на:

1) **-зький, -ський, -цький; -зькість, -ськість, -цькість; -зько, -сько, -цько; -зькому, -ському, -цькому; -зьки, -ськи, -цьки**: *близький, вузький, волинський, донецький; близькість, людськість; близько, військо, багацько; по-французькому (по-французьки), по-українському (по-українськи), по-німецькому (по-німецьки).*

ВИНЯТОК: у словах **баский, боязкий, в'язкий, дерзкий, жаский, ковзкий, плаский (плоский), порський, різкий** і похідних утвореннях: *боязкість, в'язкість, баско, різко* тощо знак м'якшення не пишеться, оскільки тут **з, с** разом із **к** не творять суфіксів **-зк-, -ск-**;

2) **-енька, -енько, -онька, -онько; -енький, -есенький, -ісінький, -юсінький**: *рученька, батенько, голівонька, соколونько; гарненький, малесенький, свіжісінький, тонюсінький;*

г) після м'якого **л** перед наступним приголосним: *їдальня, кільце, ковальський, пальці, рибальство, сільський, спільник.*

Не ставиться м'який знак після **л** у групах **-лц-, -лч-, -нц-, -нч-, -сц-, -сч-**, коли вони походять із **-лк-, -нк-, -ск-**: *балка — балці, галка — галці, галчєня, монголка — монголці, Наталка — Наталці, Наталчин, рибалка — рибалці, рибалчин, спілка — спілці, спілчанський; але: Галька — Гальці, Гальчин;*

д) у родовому відмінку множини іменників жіночого роду м'якої групи I відміни й середнього роду на **-нн(я), -ц(е)** II відміни: *друкарень, їдалень, крамниць, матриць, пісень, робітниць, стаєнь; бажань, знань, кілець, місць, сердець і серць;*

е) у дієслівних формах дійсного та наказового способу: *будить, будять, здається, косить, косять, коситься; робить, роблять, робиться; ходить, ходять; будь, будьте; винось, виносьте, виносься; кинь, киньте; стань, станьте; трать, тратьте, чистьте, підносься (але піднісся).*

3. **Йо** пишеться для позначення звукосполучення **й + о**:

а) на початку слова й після голосного: *його, йому, завойований, район, чийого;*

б) після приголосного, переважно на початку складу: *батальйон, бульйон, вйокати, Воробйов, курйоз, мільйон, серйозний, Соловйов.*

4. **Ю** пишеться після приголосного для позначення м'якості приголосного перед **о**: *всього, Ковальов, Линьов, льон, сьогодні, сьомий, трьох, цього.*

5. Знак м'якшення (**ь**) у словах іншомовного походження пишеться після приголосних **д, т, з, с, л, н**:

а) перед **я, ю, є, ї, йо**: *адью, кондотьєр, конферансьє, монпансьє, ательє, марсельєза, мільярд, бульйон, віньєтка, каньйон; В'єнтьян, Фетьйо, Кордильєри, Севілья; Готьє, Лавуазьє, Жусьє, Мольєр, Ньютон, Реньє, Вінї;*

б) відповідно до вимови після **л** перед приголосним: *альбатрос, фільм; Дельфи, Нельсон; але: залл, катафалк і т. ін.;*

в) відповідно до вимови в кінці слів: *магістраль, Базель, Булонь, Рафаель; але: бал, метал, рулон, шприц; Галац, Суец та ін.*

6. Знак м'якшення не пишеться перед **я, ю**, коли вони позначають сполучення пом'якшеного приголосного з **а, у**: *мадьяр, малярія; дюна, ілюзія, нюанс, тубик, тюль; Аляска, Дюма.*

Коли НЕ пишеться Ъ (м'який знак)

1. Після **р** у кінці складу або слова: *вірте, кобзар, тюрма, перевір, секретар, тепер, школяр, Харків*.

ВИНЯТОК: *Горький, Зорькін*.

2. Після **н** перед **ж, ч, ш, щ, ц** та перед суфіксами **-ств(о), -ськ(ий)**: *інший, менший, тонший, Уманщина, камінчик, красунчик; камінці, промінці; волинський, прип'ятський, уманський, селянський; громадянство, селянство*.

ВИНЯТОК: *няньчити, бриньчати, женшень, Маньчжурія*.

ВИНЯТОК: буквосполучення **-льськ-:** *польський, учительський*.

3. Після м'яких приголосних, крім **л**, якщо за ними йдуть інші м'які приголосні: *вінця, кінцівка, користю, ланцюжок, радість, світ, свято, слід, сміх, сніг, сніп, сьогодні, танцювати, щастя, колодязний, в'язкість*.

ВИНЯТОК: *тьмянний, різьбяр* і похідні від них.

Примітка. Коли **ь** уживається у формі називного відмінка іменника, то він зберігається й у всіх інших відмінках; коли ж у називному відмінку його нема, то й в інших відмінках він не пишеться; пор.: *Галька — Гальці, дівчинонька — дівчиноньці, письмо — на письмі, редька — редьці*; але: *галка — галці, сторінка — сторінці, пасмо — у пасмі*.

4. Після **л** в іменникових суфіксах **-алн(о), -илн(о)**: *держално, пужално, ціпилно* та ін.; але в зменшених формах **ь** пишеться: *держальце, пужальце* й подібні.

5. Між подовженими м'якими приголосними: *буття, волосся, галуззя, гіллястий, життя, каміння, лється, приладдя, сіллю* (крім наказового способу дієслів: *чистьте, підносься*).

6. Після **д, н, т** перед суфіксами **-ченк(о), -чук, -чишин**: *безбатченко, Панченко, Федченко; Радчук, Степанчук; Гринчишин, Федчишин*; але після **л** пишеться **ь**: *Михальченко, Михальчук*.